Prima instanță: Judecătoria ***** (sediul Centru), judecător: Vitalii Ciumac
Dosarul nr. 2a-768/25 (2-24045985-02-2a-21022025)

D E C I Z I E

7 octombrie 2025 mun. *****

Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ
al Curţii de Apel Centru

Instanța compusă din:
Președintele completului Ruxanda Pulbere
Judecătorii Roman Pascari și Constantin Roșca
Grefier: Lilia Bulbocean

examinând în şedinţă de judecată publică, desfășurată în limba română, cererea de apel declarată de către avocatul Mocanu Serghei în interesele lui Covali Vasile și cererea de apel declarată de Ministerul Justiției al R.Moldova împotriva hotărârii Judecătoriei ***** (sediul Centru) din 27 septembrie 2024, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de avocatul Mocanu Serghei în interesele lui Covali Vasile împotriva Ministerului Justiției al R.Moldova cu privire la constatarea dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil, repararea prejudiciului cauzat și compensarea cheltuielilor de judecată,

c o n s t a t ă:

Circumstanțele cauzei:

La 27 aprilie 2024, avocatul Mocanu Serghei în interesele lui Covali Vasile s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al R.Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil al hotărârii judecătorești, repararea prejudiciului moral, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea cererii de chemare în judecată, avocatul reclamantului a indicat că prin sentința Judecătoriei Briceni din 21 martie 2016, au fost achitați pe motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii: - Covali Vasile, de învinuire în săvîrșirea infracțiunii prevăzute de art.326 alin.(2) alin.(2) lit. b), d) Cod Penal; Cecîrlău Ana de învinuirea în săvîrșirea infracțiunii prevăzute de art.328 alin.(1) Cod Penal; Ștefanschi Oleg de învinuirea în săvîrșirea infracțiunii prevăzute de art.326 alin.(2) lit. b) d) Cod Penal; - Ursu Alexandru de învinuirea în săvîrșirea

infracțiunii prevăzute de art.42, 324 alin.(2) lit. b) Cod Penal; Jaloba Ion de învinuire în săvîrșirea infracțiunii prevăzute de art.42, 324 alin.(2) lit. b), c) Cod Penal. Acțiunea civilă înaintată în interesele statului de către Procuratura Anticorupție împotriva lui Covali V., Cecîrlău A, Ștefanschi O., Ursu A. și Jaloba I. privind încasarea prejudiciului, a fost respinsă ca neîntemeiată.

Menționează că prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 22 martie 2017, a fost respins ca nefondat apelul declarat și menținută sentința.

Iar, prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 10 octombrie 2017, a fost admis recursul ordinar declarat de acuzare, casată total decizia instanței de apel, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 03 iulie 2019, apelul declarat de acuzatorul de stat a fost admis, casată sentința parțial, cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care a fost achitat Covali Vasile, de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii.

Prin aceiași decizie a fost achitată Cecîrlău Ana, de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 328 alin. (1) Cod penal, din motiv că fapta inculpatei nu întrunește elementele infracțiunii. A fost achitat Ștefanschi Oleg, de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (2) lit.b), d) Cod penal, din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii. A fost achitat Ursu Alexandru, de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 42, 324 alin. (2) lit.b), c) Cod penal, din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii. A fost achitat Jaloba Ion, de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 42, 324 alin. (2) lit.b), c) Cod penal, din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii. În rest au fost menținute dispozițiile sentinței

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 03 noiembrie 2020, a fost admis recursul ordinar declarat de acuzare, casată total decizia instanței de apel, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Iar, prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 07 noiembrie 2023, apelul declarat de acuzatorul de stat a fost admis, casată sentința parțial, cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care: - A fost achitat Covali Vasile, de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii; - A fost achitată Cecîrlău Ana, de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 328 alin. (1) Cod penal, din motiv că fapta inculpatei nu întrunește elementele infracțiunii. - A fost achitat Ștefanschi Oleg, de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, din motiv că fapta

inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii. A fost achitat Ursu Alexandru, de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 42, 324 alin. (2) lit. b), c) Cod penal, din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii. A fost achitat Jaloba Ion, de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 42, 324 alin. (2) lit.b), c) Cod penal, din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii. În rest au fost menținute dispozițiile sentinței.

Susține că până la moment cauza penală nu este examinată și nu există o hotărâre irevocabilă, motiv din care consideră că dreptul reclamantului Covali Vasile la examinarea cauzei penale într-un termen rezonabil a fost încălcat prin durata excesivă a procesului de peste 10 ani.

Din considerentele menționate și ținând cont de prevederile art. 2 alin. (1) din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011, consideră că instanța de judecată este obligată a constata încălcarea dreptului subiectiv a reclamantului Covali Vasile la examinarea în termen rezonabil a procesului penal nr. 1-5/2014 și a încasa din contul bugetului de stat în beneficiu reclamantului Covali Vasile cu titlu de prejudiciu moral suma de 20 000 EURO.

Poziţia instanţei de fond:

Prin hotărârea Judecătoriei ***** (sediul Centru) din 27 septembrie 2024 s-a admis parțial cerere de chemare în judecată înaintată de avocatul Mocanu Serghei în interesele lui Covali Vasile, s-a constatat încălcarea dreptului lui Vasile Covali la examinarea în termen rezonabil a procesului penal nr.1-5/2014 pentru perioada 18 ianuarie 2014 – 14 martie 2024 și s-a încasat din contul bugetului de stat în beneficiul lui Vasile Covali suma de 40 000 (patruzeci mii) lei cu titlu de prejudiciu moral și 3000 (trei mii) lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică. În rest pretențiile din cererea de chemare în judecată, s-au respins ca neîntemeiate.

Solicitarea apelanților:

Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, la 04 octombrie 2024, reprezentantul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Constantin Cachița a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei ***** (sediul Centru) din 27 septembrie 2024, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii contestate în partea admiterii parțiale a cererii de chemare în judecată înaintată de avocatul Serghei Mocanu în interesele lui Vasile Covali și emiterea unei noi hotărâri în această parte, prin care acțiunea să fie respinsă ca fiind neîntemeiată.

La fel, nefiind de acord cu hotărârea Judecătoriei ***** (sediul Centru) din 27 septembrie 2024, avocatul Serghei Mocanu în interesele lui Vasile Covali la data de 03 octombrie 2024, a declarat apel împotriva acesteia, solicitând admiterea cererii de apel, modificarea parțială a hotărârii contestate în partea încasării

prejudiciului moral cu majorarea cuantumului prejudiciului moral încasat până la suma de 20000 euro.

Argumentele cererilor de apel:

În motivarea cererii de apel, reprezentantul Ministerului Justiției al R.Moldova a invocat că hotărârea instanței de fond este neîntemeiată, or, concluziile primei instanţe, expuse în hotărâre sunt în contradicție cu circumstanţele cauzei.

Reieşind din materialele cauzei, analizând raportul motivat, consideră eronată opinia instanței de fond cu privire la temeinicia reparării prejudiciului moral în contextul constatării încălcării dreptului la examinare a cauzei în termen rezonabil.

Menționează că în baza raportului motivat, în speţă nu se atestă careva motive de tergiversare a examinării cauzei, or, însăşi respectarea întocmai a procedurii din partea instanţelor de judecată naţionale, cu asigurarea respectării drepturilor participanţilor la proces, nu poate fi privită drept „tergiversare a examinării cauzei", motiv din care nu pot fi reţinute argumentele reclamantului în acest sens, or din raportul prezentat de Judecătoria Edineț, sediul Briceni rezultă că:

Setul I de proceduri: În cadrul Judecătoriei Briceni, durata procesului a fost de 2 ani şi 2 luni de zile, în intervalul cuprins între 18.01.2014-21.03.2016, fiind numite 22 şedințe, dintre care 13 şedinte au fost amînate în legătură cu absența fie a procurorului, a martorilor, inculpaților sau a avocaților acestora, inclusiv fiind motivul lipsei intimatului din prezenta acțiune sau avocatului acestuia, 3 şedinţe au fost amînate în legătură cu aflarea judecătorului în concediu, 6 şedințe au fost lucrative în care s-a examinat cauza, şedințele, fiind întrerupte în legătură cu expirarea timpului preconizat.

În cadrul Curții de Apel Bălți, durata procesului a fost 10 luni, în perioada din 05.05.2016-22.03.2017, fiind numite 6 şedințe dintre care, o şedință s-a amânat la cererea avocatului reclamantului, o şedină s-a amânat în legătură cu neprezentarea martorilor, 4 şedințe a fost lucrativă unde s-a examinat cauza în ordine de apel şi s-a pronunțat dispozitivul deciziei.

În cadrul Curții Supreme de Justiție, durata procesului a fost 3 luni de zile, în perioada din 23.06.2017-10.10.2017, cauza fiind examinată într-o singură şedință, fiind dispusă trimiterea cauzei la o nouă rejudecare în Curtea de Apel Bălţi.

Setul II de proceduri: În cadrul Curții de Apel Bălți, durata procesului a fost de 1 an şi 9 luni, în perioada din 09.11.2017-15.08.2019, fiind numite 13 şedințe, dintre care, 3 şedințe au fost amânate la cererea procurorului, o şedință a fost amânată la cererea avocatului, 8 şedințe au fost lucrative.

În cadrul Curții Supreme de Justiție, durata procesului a fost 11 luni de zile, în perioada din 08.10.2019-03.11.2020, cauza fiind examinată într-o singură şedință, fiind dispusă remiterea cauzei la o nouă rejudecare în Curtea de Apel Bălţi.

Setul III de proceduri: În cadrul Curții de Apel Bălți, durata procesului a fost de 6 luni, în perioada din 18.01.2021-01.04.2024, fiind numite 12 şedințe, dintre care, 4 şedințe au fost amânate din motivul lipsei avocatului sau a martorului şi imposibilității formării completului de judecată, 7 şedințe au fost lucrative, unde a fost examinată cauza în ordine de apel şi pronunțat dispozitivul deciziei. La moment cauza se află în examinare la Curtea Supremă de Justiție.

Consideră că în situația din speță urmează a se ține cont de Regulamentul privind stabilirea gradelor de complexitate unice naționale a cauzelor judiciare civile, penale şi contravenționale, aprobat prin Hotărîrea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 165/6din 18-02.2014, care la punctul 4, prevede că *„Gradele de complexitate a cauzelor reflectă nivelul efortului intelectual, psihic şi moral judecătorului, durata de timp necesară soluționării unei cauze, precum şi circumstanțele cauzei (mai multe obiecte, mai multe părți, mai multe volume ş.a.). aprecierea gradelor de complexitate a dosarelor incluse în Nomenclator este prezentată pe o scală de la 1 la 10 puncte (1 reprezentând complexitatea minimă, iar 10 - complexitatea maximă). La stabilirea nivelului de complexitate, luându-se în calcul mai multe criterii cum ar fi numărul de părți, numărul de volume, numărul de martori, numărul de dosare conexate, ect.”*.

Prin urmare, la acest aspect, menționează că în cadrul cauzei penale au fost puşi sub învinuire 5 inculpați, respectiv fiecare inculpat este asistat de către un avocat, la fel fiind implicați câțiva martori. Astfel, multiple şedințe au fost amânate fie la cererea avocaților, fie din motivul neprezentării martorilor.

În contextul celor expuse şi luând în consideraţie complexitatea cauzei de bază, volumul acesteia, comportamentul părţilor şi de sarcina lunară a fiecărui judecător din cadrul instanţelor de judecată, reține că autoritățile judecătoreşti au acţionat cu bună-credință, cu o suficientă diligenţă, au întreprins toate măsurile necesare în vederea examinării şi soluționării obiective şi sub toate aspectele a cauzei civile.

În cele din urmă, nici una din părţi pe dosarul civil examinat nu s-a folosit de dreptul său procedural şi nu a depus cerere de accelerare a examinării pricinii.

Consideră că instanța a interpretat eronat normele Legii nr.87/2011, în situația în care prevederile legii nu acordă dreptul în mod automat la prejudiciu moral, în lipsa dovezilor că persoana a suferit un prejudiciu în urma încălcării dreptului garantat de lege. Este important ca instanța să motiveze circumstanţele cauzei care justifică acordarea unei satisfacții pecuniare, nemijlocit argumentarea să nu se rezume la aspecte teoretice şi iluzorii. În baza atât a propriei cereri de chemare în

judecată, cât şi în urma analizei raportului motivat, nu se evidențiază o necesitate ce justifică acordarea de satisfacții pecuniare.

În acest sens, face referire la art. 5 din Legea nr. 87, care prevede expres că la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti, instanța de judecată poate decide că simpla constatare a încălcării dreptului reprezintă prin sine o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral.

Sarcina probării lipsei unui prejudiciu moral consideră că a fost realizată de către Ministerul Justiției, prin prezentarea raportului motivat şi a referinței, iar suplimentar Ministerul Justiției a fost în imposibilitate de a mai proba lipsa suportării de către intimat a prejudiciului moral, atât timp cât nu a fost probată existența de facto a acestui prejudiciu, or, apriori, nu se poate constata lipsa unui aspect ce nu a existat.

La caz, nu s-a confirmat suferirea de către intimat a unui prejudiciu, în coroborare cu termenul rezonabil de judecare a cauzei, drept pentru care califică pretenţia inexistentă. Or, intimatul nu a elucidat prin probe corespunzătoare ce a pierdut pe plan fizic, psihic, social, profesional şi familial din ceea ce ar însemna o viață normală, liniştită şi fericită pentru acesta în momentul respectiv, dar şi pe viitor.

Astfel, netemeinicia hotărârii instanței de fond se explică şi prin faptul că intimatul nu a prezentat probe veridice, pertinente şi concludente care să confirme expres că acesta a suferit un anumit prejudiciu moral ca rezultat al presupusei încălcări a termenului rezonabil la examinarea cauzei, în coroborare cu nedepunerea unei cereri privind accelerarea examinării pricinii, jurisprudenţa națională demonstrând posiblitatea respingerii unei asemenea cereri în baza Legii nr. 87, exclusiv din acest considerent.

Avocatul Mocanu Serghei în interesele lui Covali Vasile *în motivarea cererii de apel a invocat că* instanţa de fond la judecarea cauzei a încălcat şi aplicat greşit normele de drept material, circumstanţele importante pentru soluţionarea pricinii nu au fost constatate si elucidate pe deplin, concluziile primei instanţei, expuse în hotărîre sunt în contradicţie cu circumstanţele pricinii, temeiuri care se încadrează în prevederile art. 386 alin. 1) lit. a), c), d) din Codul de Procedură Civilă.

La fel, invocă că respingerea parţială a cerinţelor din cererea de chemare în judecată nu este motivată prin careva probe pertinente şi admisibile. Toate cele expuse supra, dovedesc incontestabil, că instanţa de fond a emis o hotărîre nemotivată şi contradictorie, care contravine prevederilor art.239-241 din Cod de procedură civilă.

Susține că la stabilirea cuantumului prejudiciului moral, instanţa de fond nu a ţinut cont că Covali Vasile a fost nevoit să se prezinte la 30 de ședințe de judecată în instanța de apel care durau cu orele, prin care s-a restricționat mobilitatea și

libertatea acestuia pe o perioadă de 10 ani. Ca urmare, cuantumul prejudiciului moral încasat de instanţa de fond este infim cu suferinţele cauzate prin deciziile instanței de recurs privind rejudecarea cauzei, fără careva motive legale.

Ca urmare, prejudiciul moral în sumă de 20 000 euro ar constitui un remediu echitabil pentru suferinţele pricinuite de comportamentul instanței de recurs care în lipsă de temeiuri, a remis cauza la rejudecare în instanța de apel, ultima de trei ori emițând acte de achitare a inculpaților.

Consideră că măsurile aplicate de instanţele judecătoreşti în privinţa lui Covali Vasile pot determina suferinţe psihice, prin limitarea dreptului la un proces echitabil, inclusiv prin sentimentul de anxietate, stres, neliniște, perturbare a vieţii şi neputinţă, disconfort şi retrăire, imposibilitate de a savura modul obişnuit de trai şi de garanţiile prescrise de lege, stări apreciate şi de CtEDO ca fiind elemente ale prejudiciului nepatrimonial (cauzele Sommerfeld împotriva Germaniei, McFarlane împotriva Irlandei, Kakamoukas şi alţii împotriva Greciei).

Cuantumului prejudiciului moral acordat trebuie să fie corelat cu practica CtEDO care în cazuri similare a acordat cu titlu de daune morale sume analogice.

La stabilirea cuantumului prejudiciului moral, instanţa de fond urma să se conducă de practica CtEDO şi recomandarea CSJ nr.6 prin care stipulează univoc cuantumul prejudiciului moral care urmează a fi încasat în litigiile încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil.

Reieşind din cele expuse, instanţa de fond urma să admită integral cerinţele din cererea de chemare în judecată, or, comportamentul instanţei de fond privind respingerea parţială a cerinţelor este inexplicabilă.

La caz, precizează că judecătorului naţional în calitate de prim judecător al C.E.D.O., are obligaţia de a „asigura efectul deplin al normelor acesteia (Convenţiei), asigurându-i preeminenţa faţă de orice altă prevedere contrară din legislaţia naţională şi lui îi revine rolul de a aprecia, în sensul art. 4 din Constituţie cu privire la eventuala prioritate a tratatelor privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care R. Moldova este parte (cum este cazul C.E.D.O.).

În acest sens, instanţa nu poate ignora şi nici încălca jurisprudenţa C.E.D.O. (cauza Aurel Beian împotriva României hotărârea din 6 decembrie 2007). potrivit căreia deosebirile de tratament sunt discriminatorii dacă nu au o justificare obiectivă şi rezonabilă.

Astfel, în hotărîrea pronunţată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, statul român a fost condamnat, reţinându-se existenţa unei jurisprudenţe neunitare, inclusiv la nivelul instanţei supreme, care a creat un tratament inegal unor persoane aflate în situaţii identice.

În această cauză, Curtea a reţinut că interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor a fost soluţionată în mod diferit de instanţele judecătoreşti şi a reamintit că, deşi

divergenţele de jurisprudenţă sunt inerente oricărui sistem de drept, totuşi instanţei supreme îi revine rolul de a regla aceste contradicţii.

Ca urmare, hotărârea instanţei de fond în partea respingerii cerinţelor este nelegală, şi se impune modificarea hotărîri prin care de admis integral cerinţele din cererea de chemare în judecată, incasând din contul bugetului de stat cu titlu de prejudiciu moral suma de 20 000 euro.

La fel consideră că suma de 10 000 lei achitată de Covali Vasile pentru asistență juridică în prezenta cauză este una reală și rezonabilă și urma a fi încasată integral de către instanța de fond din contul Ministerului Justiției.

Din considerentele menționate, consideră că hotărârea instanței de fond în partea respingerii cerințelor din cererea de chemare în judecată este nelegală, şi se impune modificarea cuantumului sumelor încasate cu titlu de prejudiciu moral şi asistență juridică şi anume prin încasarea din contul bugetului de stat în beneficiu lui Covali Vasile cu titlu de prejudiciu moral suma de 20 000 EURO, cheltuielile de asistență juridică în sumă de 10000 lei şi taxa de timbru în sumă de 200 lei ce au ținut de examinarea prezentului litigiu.

Termenul de declarare a cererilor de apel:

În conformitate cu prevederile art. 362 alin. (1) din Codul de procedură civilă, *termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.*

În acest context, având în vedere că dispozitivul hotărârii Judecătoriei ***** (sediul Centru) a fost pronunțat la 27 septembrie 2024, iar cererea de apel declarată de avocatul Mocanu Serghei în interesele lui Covali Vasile și reprezentantul Ministerului Justiției al Republicii Moldova au fost depuse la 03 octombrie 2024 și respectiv la 04 octombrie 2024, Colegiul judiciar constată că acestea au fost declarate în termen.

Poziția părților în apel:

În ședința de judecată a instanței de apel, avocatul Mocanu Serghei în interesele lui Covali Vasile a solicitat admiterea apelului înaintat pe motivele invocate în cererea de apel motivată și respingerea cererii de apel declarate de Ministerul Justiției al R.Moldova, or, acesta este neîntemeiat.

În ședința de judecată, reprezentantul Ministerului Justiției al R.Moldova și apelantul Covali Vasile, nu s-au prezentat și nu au înaintat cerere de amânare sau de examinare în lipsă, deși procedura de citare legală a fost respectată, motiv din care conducându-se în acest sens de prevederile art. 379 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Completul judiciar a dispus examinarea cauzei în lipsa părților absente.

Aprecierea instanţei de apel:

Ascultând explicațiile reprezentantului apelantului-reclamant, analizând legalitatea și temeinicia hotărârii contestate, prin prisma materialelor din dosar și în raport cu prevederile legislației în vigoare, Colegiul civil consideră că apelul declarat de Ministerul Justiției al R.Moldova urmează a fi respins, iar apelul declarat de avocatul Mocanu Serghei în interesele lui Covali Vasile, urmează a fi admis, cu modificarea hotărârii primei instanțe, din următoarele motive:

În conformitate cu art. 385 alin. (1) lit. a) și b) din Codul de procedură civilă, instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept să respingă apelul și să mențină hotărârea primei instanțe; să admită apelul și să modifice hotărârea primei instanțe.

De asemenea, în corespundere cu art. 373 alin. alin. (1), (2) și (5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

În conformitate cu art. 386 alin. (1) lit. a), c) și d) din Codul de procedură civilă, hotărârea primei instanțe se casează sau se modifică de instanța de apel dacă circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei nu au fost constatate şi elucidate pe deplin; concluziile primei instanţe, expuse în hotărîre, sînt în contradicţie cu circumstanţele cauzei; normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat.

Instanța de apel mai menționează că conform prevederilor art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Potrivit art. 6 CEDO, instanței judecătorești îi este atribuită obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor, argumentelor și probelor părților, cu excepția cazului în care se apreciază relevanța acestora și fără a fi înțeleasă ca implicând un răspuns detaliat pentru fiecare argument (Van de Hurk vs Țările de Jos).

Din interpretarea art. 6 al CEDO, se reține că, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărârile contestate asupra tuturor cerințelor

acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru, respectiv, admiterea sau respingerea acestora.

Din actele cauzei rezultă că reclamantul Ciovali Vasile s-a adresat cu cerere de chemare în judecată privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale nr. 1-5/2014, pentru perioada 18 ianuarie 2014 – 14 martie 2024, înaintată în temeiul Legii nr.87 din 21 aprilie 2011.

În contextul pretențiilor înaintate, instanța de apel reține că remediul intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei este creat prin Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti nr. 87 din 21 aprilie 2011.

Articolul 1 din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 prevede, că *scopul prezentei legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei şi a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti. Aplicarea şi interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislaţiei naţionale, a prevederilor Convenţiei europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi a jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului.*

În conformitate cu art. 20 alin. (1)-(5) Cod de procedură penală, *urmărirea penală şi judecarea cauzelor penale se face în termene rezonabile. Criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluţionare a cauzei penale sânt: 1) complexitatea cazului; 2) comportamentul participanţilor la proces; 3) conduita organului de urmărire penală şi a instanţei de judecată; 31) importanţa procesului pentru cel interesat; 4) vârsta de până la 18 ani a victimei. Urmărirea penală şi judecarea cauzelor penale privind infracţiunile de corupţie, cele conexe actelor de corupţie, a cauzelor penale în care sunt persoane aflate în arest, precum şi minori se fac de urgenţă şi în mod prioritar. Respectarea termenului rezonabil la urmărirea penală se asigură de către procuror, iar la judecarea cazului – de către instanţa respectivă. Deşi, legea nu reglementează un termen expres de examinare a cauzei, se conchide că art. 6 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului şi Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 garantează examinarea cauzei într-un termen rezonabil şi nu într-un termen stabilit de lege.*

Respectiv, instanța de judecată prin prisma criteriilor stabilite de Convenția Europeană a Drepturilor Omului urmează să stabilească dacă dreptul la judecarea cauzei într-un termen rezonabil a fost încălcat sau nu, or, încălcarea termenelor prevăzute de lege atrage după sine alte efecte juridice.

Apelantul Covali Vasile consideră că durata de la 18 ianuarie 2014 până la 14 martie 2024 la examinarea cauzei penale nr. 1-5/2014, poate fi examinată prin prisma prevederilor Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011.

Conform art.4 alin. (1) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, *sarcina probaţiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiţiei, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare şi suportarea costurilor şi cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.*

Potrivit raportului întocmit de către Judecătoria Edineț, sediul Briceni și anexat la materialele cauzei urmează că:

,,Cauza penală, conform fișei de repartizare din PIGD, la 18 ianuarie 2014 i-a fost repartizat judecătorului, fiind fixat termenul ședinței preliminare de judecată la data de 30 ianuarie 2014.

Conform încheierii din 30 ianuarie 2014, şedinţa de judecată a fost numită spre judecare pentru data de 19 februarie 2014. Ședința de judecată din 19 februarie 2014 a fost amânată pentru data de 10 martie 2014, din motivul neprezentării martorilor Bușovschi Roman, Liboni Oleg, procurorul, avocaților Palii I., Malanciuc I., Ciachir A. și Patriții Miron.

Ședința de judecată din 10 martie 2014 a fost amânată pentru data de 22 aprilie 2014 din motivul neprezentării martorilor și a procurorului.

Conform notei informative din cauza penală ședința de judecată din 22 aprilie 2014, nu a avut loc pe motiv că judecătorul a demisionat.

La data de 30 aprilie 2014, cauza penală cu nr.13-1-66-18012014, a fost repartizată repetat prin intermediul PIGD judecătorului, iar conform încheierii din 5 mai 2014 a fost fixat termenul ședinței preliminare pentru data de 11 iunie 2014.

Ședința de judecată din 11 iunie 2014 a fost amânată din motivul neprezentării procurorului și a martorilor pentru data de 18 iulie 2014, iar, ședința de judecată din 18 iulie 2014 a fost amânată pentru data de 7 august 2014 din motivul neprezentării martorilor.

Ședința de judecată din 7 august 2014 a fost lucrativă și în legătură cu finisarea zilei de muncă a fost anunțată întrerupere pentru data de 7 octombrie 2014.

Conform notei informative din 7 octombrie 2014, ședința de judecată nu a avut loc din motivul că judecătorul a participat la seminar și următoarea ședință de judecată a fost numită pentru data de 13 octombrie 2014.

În ședința de judecată din 13 octombrie 2014 a fost anunțată întrerupere pentru data de 17 noiembrie 2014 din motivul neprezentării avocaților Mocanu Serghei, Scutelnic Valeriu, Pari Miron, procurorului și a martorului.

Ședința de judecată din 17 noiembrie 2014 nu a avut loc, anunțându-se întrerupere în legătură cu neprezentarea inculpatului Covali Vasile, avocatului Mocanu Serghei, care apăra interesele lui Ursu Alexandu, avocatul Scutelnic Valeriu, care apăra interesele lui Jaloba Ion și avocatul Patriții Miron care apăra

interesele lui Ștefanschi Oleg, Ursu Alexandru, Cecîrlău Ana, procurorului și a martorului pentru data de 1 decembrie 2014.

În ședința de judecată din 1 decembrie 2014 a fost anunțată întrerupere pentru data de 5 ianuarie 2015 din motivul neprezentării martorului.

Ședința de judecată din 5 ianuarie 2015 nu a avut loc din motivul neprezentării procurorului, astfel fiind anunțată întrerupere pentru data de 20 februarie 2015.

În ședința de judecată din 20 februarie 2015 s-a anunțat întrerupere pentru data de 31 mai 2015, în legătură cu finisarea zile de muncă. Ședința de judecată din 31 martie 2015 a fost lucrativă și în legătură cu finisarea zile de muncă a fost anunțată întrerupere pentru data de 28 aprilie 2015.

Conform notei informative din 28 aprilie 2015, ședința de judecată nu a avut loc din motivul că judecătorul s-a aflat în concediul medical, următoarea ședință de judecată fiind numită pentru data de 10 iunie 2015.

La data de 25 mai 2015 de către avocatul Mocanu Serghei, care apăra interesele lui Ursu Alexandru, a fost depusă o cerere de examinare a ședinței de judecată din 10 iunie 2015, pentru o altă dată din motivul că se va afla în concediu de odihnă anual pe perioada 1 iunie 2015-11 iunie 2015, prin urmare în ședința de judecată a fost anunțată întrerupere pentru data de 2 iulie 2015.

Ședința de judecată din 2 iulie 2015 a fost întreruptă din motivul neprezentării procurorului pentru data de 5 august 2015.

Conform notei informative din 5 august 2015, ședința de judecată stabilită nu a avut loc din motiv că judecătorul s-a aflat în concediu de odihnă anual, fiind stabilită următoarea ședința de judecată pentru 25 septembrie 2015.

La data de 21 septembrie 2015 procurorul a depus o cerere de amânare pentru data de 25 septembrie 2015 în legătură cu examinarea altei cauze penale la Judecătoria sect. Botanica, mun. *****, în ședința de judecată a fost anunțată întrerupere până la data de 4 noiembrie 2015.

Ședința de judecată din 4 noiembrie 2015 a fost lucrativă și în legătură cu finisarea zilei de muncă s-a anunțat întrerupere până la data de 5 noiembrie 2015.

Ședința de judecată din 5 noiembrie 2015 nu a avut loc în legătură cu solicitarea de către avocatul Mocanu Serghei acordării unui termen luând în considerație că este multă informație care necesită a fi analizată de către apărare, astfel, s-a anunțat întrerupere pentru 11 decembrie 2015.

În ședința de judecată din 11 decembrie 2015 a fost anunțată întrerupere în legătură cu finisarea zilei de muncă până la 18 decembrie 2015.

Ședința de judecată din 18 decembrie 2015 a fost anunțată întrerupere din motivul neprezentării procurorului, inculpaților Ursu Alexandru și Cecîrlău Ana, avocaților Miron Patriciu, Scutelnic Valerii, Odoobescu Ghenadie, Mocanu Serghei, care au anunțat președintele ședinței prin intermediul apelului telefonic și

au preîntâmpinat despre imposibilitatea prezentării, fiind stabilită ședința pentru 23 decembrie 2015.

La 22 decembrie 2015 în cancelaria instanței a parvenit și înregistrat sub nr. 24836 cerere de amânare a cauzei din partea avocatului Odobescu Ghenadie, care apără interesele lui Covali Vasile, menționând că până la data de 18 ianuarie 2016 va fi internat în Spitalul Republican, astfel în ședința de judecată a fost anunțată întrerupere până la 23 februarie 2016.

Ședința de judecată din 23 februarie 2016 a fost lucrativă și din motivul finisării zilei de muncă a fost anunțată întrerupere până la data de 21 martie 2016.

Ședința de judecată din 21 martie 2016 a fost pronunțată sentința, ședința de judecată a fost declarată închisă.

La 02 aprilie 2016 a fost depusă cererea de apel declarată de către acuzatorul de stat, procurorul în Procuratura Anticorupție împotriva sentinței Judecătoriei Briceni din 21 martie 2016, pe cauza penală Oleg Ștefanschii în comiterea infracțiunii prevăzute de art.326 alin.(2) lit. b), d) Cod penal, Covali Vasile în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.326 alin.(2) lit. b), d) Cod penal, Cecîrlău Ana în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.328 alin.(l) Cod penal, Ursu Alexandru în comiterea infracțiunii prevăzute de art.324 Cod penal.

Iar, la 29 aprilie 2016 cauza penală a fost expediată în adresa Curții de Apel Bălți.

Conform fișei de repartizare din PIGD, la 05 mai 2016 cauza penală 1-5/2014 a fost repartizată judecătorului, fiind numită spre examinare în ordine de apel pentru 1 iunie 2016.

Conform certificatului din 31 mai 2016, ședința de judecată nu a avut loc în legătură cu faptul că în baza Hotărârii Guvernului RM nr.674 din 31 mai 2016, ziua de 1 iunie - Ziua ocrotirii copilului, a fost declarată zi de odihnă pentru cetățenii RM, astfel continuarea examinării cauzei s-a fixat pentru 22 iunie 2016.

Ședința de judecată din 22 iunie 2016 a fost amânată pentru data de 10 august 2016, din motivul neprezentării avocatului Mocanu Sergiu, care apăra interesele lui Ursu Alexandru.

Ședința de judecată din 10 august 2016 a fost lucrativă, prin demersul procurorului s-a solicitat reluarea cercetării judecătorești cu audierea martorilor și s-a solicitat amânarea examinării cauzei pentru data de 13 octombrie 2016.

Ședința de judecată din 13 octombrie 2016 a fost amânată pentru data de 24 noiembrie 2016, din motivul neprezentării martorilor.

Ședința din 24 noiembrie 2016 a fost lucrativă și după finisarea termenului preconizat pentru examinarea cauzei s-a anunțat întrerupere pâna la 9 decembrie 2016.

În ședința de judecată din 9 decembrie 2016 s-a anunțat întrerupere până la 10 februarie 2017, pentru prezentarea bazei probante și vizionarea a CD-urilor anexate la cauza penală, care au fost solicitate de la Judecătoria Briceni.

Ședința de judecată din 10 februarie 2017 a fost lucrativă și s-a anunțat întrerupere până la data de 22 martie 2017. În ședința de judecată din 22 martie 2017 a fost pronunțată decizia Curții de Apel Bălți, ședința fiind declarată închisă.

La data de 21 iunie 2017 în baza recursului ordinar declarat de procurorul în Procuratura de Circumscripție Bălți, cauza penală nr. 1-5/2014 a fost expediată în adresa CSJ.

Conform fișei de repartizare din PIGD cauza penală la 23 iunie 2017 a fost repartizată judecătorului, iar, conform încheierii din 20 septembrie 2017 recursul ordinar a fost trimis pentru judecare în Colegiul lărgit al Curții Supreme de Justiție pentru 3 octombrie 2017, fără citarea părților.

La 3 octombrie 2017 a fost amânată examinarea recursului pentru data de 10 octombrie 2017.

Prin decizia CSJ din 10 octombrie 2017, recursul declarat de către procurorul a fost admis, casată în totalitate decizia Curții de Apel Bălți din 22 martie 2017, fiind dispusă rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Conform fișei de repartizare din PIGD la data de 9 noiembrie 2017 cauza penală a fost repartizată judecătorului Curții de Apel Bălți, ședința de judecată fiind numită spre examinare pentru data de 13 decembrie 2017.

Ședința de judecată din 13 decembrie 2017 a fost amânată la solicitarea procurorului pentru a face cunoștință cu materialele cauzei penale, astfel, ședința s-a amânat pentru 14 februarie 2018, iar, ședința de judecată din 14 februarie 2018 a fost lucrativă și prin încheierea protocolară s-a dispus etaparea martorului, care se deținea în Penitenciarul nr.6-Soroca, fiind anunțată întrerupere pentru 22 martie 2018.

Ședința de judecată din 22 martie 2018 a fost lucrativă și s-a anunțat întrerupere pentru data de 19 aprilie 2018.

Ședința de judecată din 19 aprilie 2018 a fost lucrativă, iar la solicitarea procurorului s-a anunțat întrerupere pentru a fi audiați martorii solicitați pentru data de 24 mai 2018.

Avocatul inculpatului Ștefanschi Oleg, Scutelnic Valeriu a solicitat contramandarea ședinței din 24 mai 2018 pentru o altă dată din motive de sănătate, astfel, s-a anunțat întrerupere pentru data de 14 iunie 2018.

Ședința de judecată din 14 iunie 2018 a fost lucrativă, din motiv că a fost fixată o altă ședință de judecată, s-a anunțat întrerupere pentru 29 iunie 2018.

Ședința de judecată din 29 iunie 2018 a fost amânată la solicitarea procurorului, anunțându-se întrerupere pentru data de 11 octombrie 2018, cu

solicitarea de la Judecătoria Edineț a corpurilor delicte pe caz și ținând cont de faptul că colegiul în luna iulie a plecat în concediu s-a anunțat întrerupere pentru 11 octombrie 2018.

Ședința de judecată din 11 octombrie 2018 a fost lucrativă și la demersul procurorului de a i se acorda termen pentru a prezenta informații pe cazul dat s-a anunțat întrerupere până la data de 29 noiembrie 2018.

Ședința de judecată din 29 noiembrie 2018 a fost lucrativă și s-a anunțat întrerupere pentru data de 31 ianuarie 2019. Ședința de judecată din 31 ianuarie 2019 a fost amânată la solicitarea procurorului pentru data de 22 martie 2019.

Iar, ședința de judecată din 22 martie 2019 a fost lucrativă și s-a dispus procedura de acordare a ultimului cuvânt, deliberarea și pronunțare pe cauză și s-a anunțat întrerupere pentru data de 17 aprilie 2019.

Ședința de judecată din 17 aprilie 2019 a fost amânată la solicitarea cererii depuse de către avocatul Odobescu Ghenadie în interesele lui Covali Vasile pe motiv că a fost internat în spitalul din Franța, precum și cererii avocatului Mocanu Serghei în interesele lui Oleg Ștefanschi, care a informat că pleacă în concediu de odihnă pe perioada 29 iunie 2019-15 iulie 2019, astfel, anunțându-se întrerupere pentru 3 iulie 2019.

Ședința de judecată din 3 iulie 2019 a fost declarată închisă anunțându-se părțile despre pronunțarea deciziei motivate pentru 31 iulie 2019. Din cauza volumului mare de lucru a fost amânată pronunțarea deciziei motivate pentru 15 august 2019.

La data de 2 octombrie 2019 cauza penală nr. 1-5/2014 a fost expediată în adresa CSJ în baza recursului ordinar declarat de procurorul, iar conform fișei de repartizare a dosarului din PIGD, la 8 octombrie 2019 cauza a fost repartizată în procedura judecătorului.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 3 noiembrie 2020 a fost admis recursul ordinar, casându-se în totalitate decizia Curții de Apel Bălți din 3 iulie 2019, fiind remisă cauza la rejudecare în aceiași instanță în alt complet de judecată.

Conform fișei de repartizare din PIGD la 18 ianuarie 2021 cauza penală a fost repartizată judecătorului Curții de Apel Bălți, și a fost numită spre examinare pentru 17 februarie 2021.

Conform certificatului ședința de judecată din 17 februarie 2021 nu a avut loc în legătură cu imposibilitatea formării completului de judecată din cauza aflării judecătorului în concediu medical, ședința de judecată, fiind amânată pentru data de 05 martie 2021.

În legătură cu imposibilitatea formării completului din cauza aflării judecătorului în concediul medical, ședința de judecată din 5 martie 2021 a fost amânată pentru data 1 aprilie 2021.

Ședința de judecată din 1 aprilie 2021 a fost lucrativă și s-a făcut întrerupere pentru data de 3 iunie 2021 în legătură cu citarea martorilor în ședința de judecată.

Conform certificatului din 3 iunie 2021 în legătură cu imposibilitatea formării completului de judecată din cauza aflării judecătorului în concediu medical, ședința de judecată a fost amânată pentru data de 16 septembrie 2021.

Ședința de judecată din 16 septembrie 2021 a fost întreruptă în vederea audierii martorilor și s-a pus în sarcina procurorului asigurarea prezenței acestora, pentru 11 noiembrie 2021.

Ședința de judecată din 11 noiembrie 2021 a fost lucrativă și s-a decis amânarea examinarea cauzei pentru data 27 ianuarie 2022 în legătură cu neprezentarea martorului.

Ședința de judecată din 27 ianuarie 2022 a fost amânată în legătură cu depunerea cererii de la avocata Sandu Stela, care apăra interesele lui Covali Vasile cu privire la amânarea examinării cauzei pe motiv că are simptome de infectare cu Covid-19, ședința de judecată a fost amânată pentru data de 7 aprilie 2022.

Ședința de judecată din 7 aprilie 2022 a fost amânată în legătură cu neprezentarea martorului pentru 3 iunie 2022 iar ședința de judecată din 3 iunie 2022 a fost lucrative și s-a făcut întrerupere pentru data de 27 iulie 2022.

Conform certificatului din 27 iulie 2022, ședința de judecată a fost amânată pentru data de 3 noiembrie 2022 din motivul imposibilității formării completului de judecată.

Iar ședința de judecată din 3 noiembrie 2022 a fost lucrativă și a fost amânată pentru data de 1 februarie 2023.

Ședința de judecată din 1 februarie 2023 a fost lucrativă și a fost amânată pentru data de 22 martie 2023 iar ședința de judecată din 22 martie 2023 a fost amânată pentru 7 iunie 2023 în legătură cu cererea de amânare a avocatului Mocanu Serghei, care apără interesele lui Ursu Alexandru, pe motiv că este plecat peste hotarele Republicii Moldova.

Ședința de judecată din 7 iunie 2023 a fost lucrativă și a fost anunțată întrerupere pentru dreptul la replică, ultimul cuvânt, deliberare și pronunțarea până la 29 septembrie 2023.

Conform certificatului din 29 septembrie 2023 în legătură cu imposibilitatea formării completului de judecată, ședința de judecată fixată pentru data de 29 septembrie 2023 a fost amânată pentru data de 7 noiembrie 2023, iar, ședința de judecată din 7 noiembrie 2023 a fost lucrativă și a fost dat citirii dispozitivului deciziei, părțile fiind anunțate că decizia motivate va fi pronunțată la data de 28 decembrie 2023, ședința de judecată a fost declarată închisă.

În legătură cu complexitatea cauzei, pronunțarea deciziei motivate a fost amânată pentru data de 4 ianuarie 2024.

Astfel, decizia motivată a fost pronunțat public la data de 4 ianuarie 2024.

Totodată, la data de 11 martie 2024, în adresa instanţei a parvenit solicitarea Curţii Supreme de Justiţie nr. 01-481/24 din 4 martie 2024, prin care solicită expedierea dosarului în adresa sa, astfel, la data de 01 aprilie 2024, cauza penală nr. 1-5/2014 a fost expediată în adresa Curții Supreme de Justiție.”, (f.d.39-45).

În contextul pretențiilor deduse judecării, instanța de judecată reține că criteriile de apreciere a termenului rezonabil de judecare a cauzei au fost constatate de CEDO în cauza Frydlender vs. France ([GC], nr. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII, Cravcenco v. Moldova, nr. 13012/12, 15 ianuarie 2008), unde Curtea a specificat că rezonabilitatea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei, ținând cont de următoarele criterii: 1) complexitatea cauzei, 2) comportamentul reclamantului și al autorităților relevante și 3) importanța cauzei pentru reclamant.

Prin hotărârea Judecătoriei *****, sediul Centru din 27 septembrie 2024 a fost admisă parțial cererea de chemare în judecată depusă de avocatul Mocanu Serghei în interesele lui Covali Vasile și s-a constatat încălcarea dreptului lui Vasile Covali la examinarea în termen rezonabil a procesului penal nr.1-5/2014 pentru perioada 18 ianuarie 2014 – 14 martie 2024. S-a încasat din contul bugetului de stat în beneficiul lui Vasile Covali suma de 40 000 lei cu titlu de prejudiciu moral și 3000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică. În rest pretențiile din cererea de chemare în judecată, s-au respins ca neîntemeiate.

Astfel, în accepțiunea art. 2 alin.(1)-(2) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, *orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti poate adresa în instanţa de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări şi repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condiţiile stabilite de prezenta lege şi de legislaţia procesuală civilă. Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.*

În acord cu prevederile art. 2 alin. (4)-(6) al aceleiași Legi, *prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti se repară indiferent de vinovăţia instanţei de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătoreşti sau a instituţiei de stat debitoare. Prejudiciul cauzat de o autoritate publică sau de o autoritate căreia statul ia delegat atribuţii de autoritate publică prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti se repară de către stat. Reparaţia prejudiciului*

se face de la bugetul de stat. Mărimea reparaţiei prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti se stabileşte de instanţa de judecată în fiecare caz în parte, în funcţie de circumstanţele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum şi de pretenţiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanţei de judecată şi a autorităţilor relevante, de durata încălcării şi de importanţa procesului pentru reclamant.

În corespundere cu prevederile art. 4 Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, *sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare şi suportarea costurilor şi cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.*

În continuare, instanța de apel menționează că potrivit art. 1 alin. (2) din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011, aplicarea şi interpretarea termenelor din această lege se face prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale şi a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

Așa dar, instanța de apel reține că solicitând respectarea unui ***„termen rezonabil”***, Convenția subliniază importanța ca justiția să nu fie făcută cu întârzieri care ar putea pune în pericol eficacitatea și credibilitatea sa (H. împotriva Franței, pct. 58; Katte Klitsche de la Grange împotriva Italiei, pct. 61). Art. 6 § 1 obligă statele contractante să-și organizeze sistemele juridice astfel încât să le permită să îndeplinească cerințele acestei dispoziții. Obligație în sarcina statelor membre: au responsabilitatea să își organizeze propriul sistem judiciar astfel încât instanțele acestora să poată garanta oricui dreptul de a obține o hotărâre definitivă privind contestațiile referitoare la drepturile și obligațiile sale cu caracter civil într-un termen rezonabil (Comingersoll S.A. împotriva Portugaliei (MC), pct. 24; Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții împotriva României (MC), pct. 142]. O apreciere in concreto: caracterul rezonabil al duratei unei proceduri în temeiul art. 6 § 1 trebuie apreciat în fiecare caz în funcție de circumstanțele cauzei (Frydlender împotriva Franței (MC), pct. 43), care pot impune o evaluare globală (Obermeier împotriva Austriei, pct. 72; Comingersoll S.A. împotriva Portugaliei (MC), pct. 23).

Complexitatea unei cauze poate ține atât de aspectele de fapt, cât și de cele de drept (Katte Klitsche de la Grange împotriva Italiei, pct. 55; Papachelas împotriva Greciei (MC), pct. 39). Poate ține, de exemplu, de pluralitatea părților implicate în cauză (H. împotriva Regatului Unit, pct. 72) sau de diferitele probe care trebuie obținute [Humen împotriva Poloniei (MC), pct. 63).

Referitor la comportamentul justițiabilului, art. 6 § 1 nu impune părților interesate o cooperare activă cu autoritățile judiciare. Și nici nu li se poate reproșa acestora utilizarea tuturor căilor de atac interne pe care le oferă dreptul intern (Erkner și Hofauer împotriva Austriei, pct. 68). Trebuie doar ca partea interesată să efectueze cu diligență actele care o privesc, să nu utilizeze tactici de amânare și să exploateze oportunitățile oferite de dreptul intern pentru scurtarea procedurii (Unión Alimentaria Sanders S.A. împotriva Spaniei, pct. 35).

La caz, s-a constatat că Covali Vasile, făcând uz de remediul intern în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, prin acțiunea formulată pretinde încasarea din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției RM, în beneficiul său a prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale în mărime de 20000 euro, cât și cheltuielile de asistență juridică în mărime de 10 000 lei și taxa de timbru în mărime de 200 lei.

În acest context, Colegiul civil, constată că acțiunea apelantului-reclamant de obligare a pârâtului/intimat la plata daunelor morale este, în parte, întemeiată, acestuia, fiindu-i, încălcat dreptul la un proces echitabil, sub aspectul termenului rezonabil.

Astfel, conform art. 2036 alin. (1) Cod civil, *în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.*

În coroborare cu art. 5 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de apel decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral.

Deci cuantumul daunelor morale se stabilește prin apreciere, ca urmare a aplicării de către instanță a criteriilor referitoare la consecințele negative suferite în plan fizic şi psihic, măsura în care au fost ele afectate, luându-se în considerare şi principiul general al echității, iar suma apreciată să nu fie vădit disproporțională cu sumele acordate de Curtea Europeană.

De asemenea, Curtea a notat că nivelul despăgubirilor trebuie să fie unul rezonabil în comparație cu prejudiciile acordate de Curte, în cazuri similare (Burdov v. Rusia).

Prin urmare, suma de 20 000 euro solicitată prin apelul declarat, este o sumă excesivă, Colegiul, apreciind consecințele încălcărilor, conchide că suma de 60 000 lei reprezintă o reparație echitabilă pentru apelantul Covali Vasile, care urmează a fi acordată, cu titlu de prejudiciu moral.

La caz, Colegiul reține că examinarea cauzei într-o perioadă excesiv de îndelungată, a dus la crearea unei stări de incertitudine, stres, anxietate, depresie şi disconfort.

Respectiv, Colegiul civil consideră justificat dreptul apelantului Covali Vasile la repararea prejudiciului moral cauzat în mărime de 60 000 lei, or, din actele cauzei se constată că cauza penală prin care apelantul a fost învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (2) lit. b), d) Cod penal s-a aflat pe rolul instanțelor de judecată o perioadă de 10 ani, iar la momentul adresării în instanța civilă cu prezenta acțiune, cauza penală era pe rolul Curții Supreme de Justiție, nefiind pronunțată o decizie definitivă și irevocabilă.

Prin urmare, nu pot fi reținute argumentele reprezentantului Ministerului Justiției precum că examinarea cauzei penale într-o perioadă excesiv de îndelungată, nu acordă dreptul în mod automat la încasarea prejudiciului moral în lipsa dovezilor că apelantul Covali Vasile a suferit un prejudiciu în urma încălcării dreptului garantat de lege, or, reieșind din raportul prezentat de Judecătoria Edineț, sediul Briceni, apelantul-reclamant a fost nevoit să se prezinte la peste 30 de ședințe în instanța de apel, prin ce i-a fost restricționată mobilitatea și libertatea apelantului pe o perioada de peste 10 ani.

În cauza Cimpoeș v. Republica Moldova din 14 decembrie 2021, CtEDO a conchis că a avut loc o încălcare a art. 6 & 1 din Convenţie, ca urmare a duratei excesive a procedurii judiciare, ceea ce generează acordarea unui prejudiciu moral pentru prejudiciul suferit de reclamant.

În circumstanțele expuse, având în vedere cele constatate, Colegiul Civil, Comercial şi de Contencios Administrativ al Curţii de Apel Centru consideră necesar de a încasa din contul bugetului de stat, gestionat de Ministerul Finanţelor al Republicii Moldova, prin intermediul Ministerului Justiţiei al Republicii Moldova, în beneficiul lui Covali Vasile, prejudiciul moral, în mărime de 60 000 lei.

Or, suma de 60 000 lei este una rezonabilă și echitabilă, fiind o despăgubire utilă şi suficientă, fiind corespunzătoare și criteriilor de despăgubire, stabilite de CtEDO prin jurisprudența sa, or, cuantumul despăgubirilor trebuie stabilit astfel, încât acesta să aibă efect compensatoriu şi nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor şi nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor. Daunele morale sunt menite să furnizeze o compensație financiară pentru un prejudiciu moral cauzat, prejudiciu care nu trebuie apreciat ca o îmbogățire fără justă cauză.

Cu referire la pretenția privind încasarea cheltuielilor pentru asistență juridică în sumă de 10 000 lei, instanța de fond a constatat că avocatul Mocanu Serghei, în susținerea pretenției reclamantului Covali Vasile, a anexat mandatul de reprezentare nr. 1634591 din 04 ianuarie 2024, încheiat între reclamant și

Cabinetul avocatului Mocanu Serghei și Ordinul de plată seria WL, nr. 987715 din 04 ianuarie 2024, (f.d. 2, 3).

Conform art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părţii care a avut cîştig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acţiunea reclamantului a fost admisă parţial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporţional părţii admise din pretenţii, iar pîrîtului – proporţional părţii respinse din pretenţiile reclamantului.

În acord cu dispozițiile art. 96 alin. (1), alin. (1)[1] Cod de procedură civilă, instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părţii care a avut cîştig de cauză cheltuielile ei de asistenţă juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare şi rezonabile. Cheltuielile menționate la alin. (1) se compensează părţii care a avut cîştig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.

În acest sens, Colegiul civil subliniază că sumele cheltuite de părți cu ocazia îndeplinirii actelor de procedură corespunzătoare poziției lor procesuale, pe parcursul desfășurării cauzelor civile, reprezintă cheltuieli de judecată, iar conform art. 90 lit. i) din Codul de procedură civilă, cheltuielile de asistență juridică fac parte din cheltuielile de judecare a cauzei.

Cheltuielile de judecare a cauzei pornesc de la principiul independenței procesuale a fiecărei părți în procesul civil și au caracter de sancțiune procedurală, iar ca fundament răspunderea civilă delictuală și culpa procesuală a părții care a pierdut procesul. Prin obligarea la plata acestora trebuie să se realizeze acoperirea integrală a prejudiciului cauzat părții care a câștigat procesul.

Aici necesită a fi evidenţiat că pentru a determina cuantumul compensației acordate și pentru a face o apreciere corectă, se va ține cont de: a) complexitatea cauzei; noutatea şi dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță; b) aportul avocatului la soluționarea cauzei; c) timpul şi munca depusă de avocat; d) aptitudinile speciale necesare pentru a acorda asistența (cunoştinţe tehnice speciale, cunoaşterea profundă a unor reglementări de profil, cunoaşterea limbilor străine, a altor procedee de comunicare cu clienți specifici etc.); e) faptul în ce măsură munca avocatului în cauza respectivă îi limitează capacitatea de a lucra în alte dosare; f) rezultatul obținut; g) restricțiile de timp impuse de client şi de circumstanțele cauzei; h) natura şi durata relației dintre avocat şi client; i) experiența, reputația și abilitatea avocatului; j) justificarea şi ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză; k) suma despăgubirilor pretinse în cauză; l) alți factori, la discreția instanței.

Pornind de la practica CEDO, cheltuielile pentru asistenţa juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate şi rezonabile ca mărime.

Pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CEDO, se evidenţiază necesitatea prezentării de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor a următoarelor documente: dovada achitării onorariilor avocaţilor (copii de pe dispoziţiile de plată prin virament sau bonurile de plată); copia de pe facturile de strictă evidenţă, emisă pentru clienţi-persoane juridice şi în alte cazuri stabilite de legislaţie; listă detaliată a actelor/acţiunilor efectuate de avocat şi orarul timpului aferent acestora (cu tariful și orarul).

Prin urmare, instanța de apel relevă că la determinarea temeiniciei cuantumului asistenţei juridice de care a beneficiat reclamantul, reieșind din complexitatea cauzei, timpul şi volumul serviciilor prestate de avocat, consideră că suma încasată în mărime de 3000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, este reală, necesară şi rezonabilă, iar, careva motive de a interveni în hotărârea instanței de fond, în partea cheltuielilor de judecată Colegiul nu a reținut, motiv din care, această solicitare a avocatului în interesele apelantului-reclamant Covali Vasile, urmează a fi respinsă.

Cu referire la solicitarea avocatului Mocanu Serghei în interesele lui Covali Vasile privind încasarea taxei de timbru în mărime de 200 lei, Colegiul civil menționează că aceasta urmează a fi respinsă, or, Ministerul Justiției al Republicii Moldova potrivit pct. 1.7 din anexa nr. 2 al Legii taxei de stat nr. 213 din 31.07.2023 este scutit de la plata taxei de timbru, iar în conformitate cu art. 98 alin. (3) Cod de procedură civilă, dacă acţiunea a fost admisă parţial, iar pîrîtul este scutit de plata cheltuielilor de judecată, cheltuielile de judecare a cauzei suportate de instanţă se încasează la buget de la reclamant.

În final, Colegiul civil ajunge la concluzia de a respinge cererea de apel declarată de Ministerul Justiției al R.Moldova, de a admite apelul declarat de avocatul Mocanu Serghei în interesele lui Covali Vasile, de a modifica hotărârea instanței de fond, în partea încasării prejudiciului moral și de a majora prejudiciul moral de la 40000 lei la suma de 60000 lei.

În conformitate cu prevederile art. 385 lit. b), art. art. 389-390 Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru,-

d e c i d e :

Se respinge cererea de apelul declarată de Ministerul Justiției al R.Moldova.

Se admite cererea de apel declarată de către avocatul Mocanu Serghei în interesele lui Covali Vasile.

Se modifică hotărârea Judecătoriei ***** (sediul Centru) din 27 septembrie 2024, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de avocatul Mocanu Serghei în interesele lui Covali Vasile împotriva Ministerului

Justiției al R.Moldova cu privire la constatarea dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil, repararea prejudiciului cauzat și compensarea cheltuielilor de judecată, cu majorarea cuantumului prejudiciului moral în mărime de la 40000 (patruzeci mii) lei până la 60000 (șaizeci mii) lei, dispus spre încasare din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Covali Vasile.

Se respinge cererea înantată de către avocatul Mocanu Serghei în interesle apelantului Covali Vasile cu privire la încaraea cheltuielilor de judecată suportate în instanța de apel sub forma taxei de timbru.

Decizia este definitivă și executorie din momentul pronunțării, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiţie în termen de 2 luni de la comunicarea deciziei integrale, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Preşedintele şedinţei,
Judecătorul Ruxanda Pulbere

Judecătorii: Roman Pascari

Constantin Roșca